

**KVIEŠU SELEKCIJAS MATERIĀLA
NOVĒRTĒŠANA BIOLOĢISKĀS
LAUKSAIMNIECĪBAS KULTŪRU
AUDZĒŠANAS TEHNOLOĢIJU
IEVIEŠANAI**

**VIJA STRAZDIŅA
VALSTS STENDES GSI**

Darba mērķis

- Izvērtēt ziemas un vasaras kviešu selekcijas materiālu
- Izveidot jaunas šķirnes piemērotas audzēšanai bioloģiskajos apstākļos

Darba uzdevumi

Noteikt nozīmīgākās saimnieciski lietderīgās īpašības:

- graudu ražu
- veldres un slimību izturību
- graudu kvalitāti
- piemērotību Latvijas agroklimatiskajiem apstākļiem.

Vasaras kviešu izmēģinājumu lauka raksturojums

Vieta augsekā	Bioloģiskā augu seka
Priekšaugš	auzas
Reljefs	līdzens
Augsne:	
tips	Vg, mS
pH_{KCl}	6.6
organiskās vielas, %	4.8
P₂O₅, mg kg⁻¹	100.4
K₂O, mg kg⁻¹	92.0
Sēja un ražas novākšana	Vasaras kviešu sēja veikta 06. 2013.g. Izsējas norma 550 dīgtspējīgi graudi /m². Raža novākta 22.08 2013.g.

Ziemas kviešu izmēģinājumu lauka raksturojums

Vieta augsekā	Bioloģiskā augu seka
Priekšaugš	āboliņš
Reljefs	līdzens
Augsne:	
tips	PVv, mS
pH_{KCl}	6.5
organiskās vielas, %	2.8
P₂O₅, mg kg⁻¹	177.4
K₂O, mg kg⁻¹	244.0
Sēja un ražas novākšana	Ziemas kvieši iesēti 14.09.2012, izsējas norma 550 dīgtpējīgi graudi/m². Raža novākta 16.08.2013.

Kviešu selekcijas materiāla novērtēšanas programma

N.p.k.	Kviešu selekcijas materiāls	Līniju skaits
1.	F₇-F₁₀ līniju novērtēšana ar ražas uzskaiti	52
2.	F₇-F₁₀ līniju novērtēšana bez ražas uzskaites	38
3.	F₅-F₆ līniju novērtēšana ar ražas uzskaiti	230
4.	F₅-F₆ līniju novērtēšana bez ražas uzskaites	160
Kopā		480

legūtie rezultāti: vasaras kvieši

- Vidējais ražības līmenis bija 3.38 t ha⁻¹, robežās no 1.48 līdz 5.29 t ha⁻¹.
- Būtiski augstāka raža, salīdzinot ar standartu 'Vinjett', bija līnijām 96-54-1796 un 003-54-316-08 (5.29 un 5.27 t ha⁻¹).
- Valsts GSI izveidotajai šķirnēm 'Uffo' un 'Robijs' ražība bija 4.91 un 4.60 t ha⁻¹
- Tālākajam selekcijas darbam atlasītas **33** vasaras kviešu līnijas

legūtie rezultāti: vasaras kvieši

- Graudu kvalitāte bioloģiskajos audzēšanas apstākļos bija zemāka, salīdzinot ar konvencionālo lauku.
- Proteīna saturs graudos bija robežās no 10.3 līdz 12.7%, vidēji 11.5%, lipekļa saturs robežās no 17.4 līdz 22.6%, vidēji 20.0%, *Zeleny indekss* robežās no 25.0 līdz 39.4 m L, vidēji 32.0 m L, cietes saturs variēja 64.7 – 68.3%, vidēji 66.3%, bet tilpummasa 68.3-77.1 kg h L, vidēji 72.7 kg h L.
- Visaugstākā graudu kvalitāte bija selekcijas līnijām 96-54-1796 un 003-54-316-08 (proteīna saturs 12.2 un 12.3%, lipekļa saturs 21.8 un 20.6%, *Zeleny indekss* - 36.3 un 39.3 m L-1

Vasaras kviešu šķirņu raža, Stendē 2013g.

Šķirne	Graudu raža t ha-1		Ražas starpība , t ha-1
	Konvencionālajā laukā	bioloģiskajā laukā	
Stand. Vinjett	5.51	3.43	-2.08
Uffo	6.11	4.15	-1.96
Robijs	5.42	4.35	-1.06
Buran	5.99	3.52	-2.48
Bjarne	4.90	1.73	-3.18
Chamsin	4.99	2.74	-2.25
Bombona	5.86	2.94	-2.92
Diskett	5.63	3.10	-2.53
Fasan	6.09	3.28	-2.82

Vasaras kviešu šķirņu raža, Stendē 2013g.

Šķirne	Graudu raža t ha-1		Ražas starpība , t ha-1
	Konvencionālajā laukā	bioloģiskajā laukā	
Pikolo	5.13	3.47	-1.66
Opatka	6.61	4.93	-1.68
Monsum	5.27	4.75	-0.52
Taifun	4.95	4.33	-0.62
Sec 426-01-1b Calimero	6.85	3.59	-3.26
Zebra	5.89	3.48	-2.41
Nandu	6.40	4.16	-2.24
Hamlet	5.84	4.62	-1.22
Trisso	6.10	3.29	-2.81

legūtie rezultāti: ziemas kvieši

Izvērtēja 35 F5-F6 paaudzes ziemas kviešu līnijas. Visas līnijas bija pārziemojošas apmierinoši (5-7 balles), infekcijas pakāpe ar sniega pelējumu nepārsniedza 5 balles.

Graudu raža variēja no 2.29-4.69 t ha⁻¹.

Visaugstāko ražu uzrādīja selekcijas līnijas F-03-47 4.97 t ha⁻¹, 07-56 ('Modris') 4.67 t ha⁻¹ un Stendē izveidotā šķirne 'Talsis' 4.61 t ha⁻¹

legūtie rezultāti: ziemas kvieši

- Graudu kvalitāte atbilstoša lopbarībai
- Tālākajām selekcijas darbam atlasīja **24** selekcijas līnijas, kas raksturojās ar pietiekami augstu ražību, graudu kvalitāti, ziemcietību, veldres un slimību izturību.

Ziemas kviešu šķirņu vidējā ražība 12 audzēšanas vietās (B,K), 2009-2012

Šķirne	Graudu raža t ha-1
Skagen	5.70
Zentos	5.64
Edvins	5,52
Talsis	5.50
Olivin	5.34
Ada	5.15
SW Maxi	4.62
Fredis	4.46
Bussard	4.37

Bioloģiskās selekcijas nozīme lauksaimniecībā

- Graudaugu audzēšanas apstākļi dažādos reģionos, saimniecībās un gados ir krasī atšķirīgi.
- Iegūtais ražu līmenis ir ļoti svārstīgs un neprognozējams,
- Veidojot šķirnes bioloģiskajai lauksaimniecībai, ir īpaši svarīgi, lai tās spētu dot salīdzinoši labas ražas dažādos audzēšanas apstākļos.
- Selekcijas uzdevums veidot šķirnes ar plašu adaptivitāti – veidot relatīvi labu ražu atšķirīgās vidēs,

ECO PB

European Consortium for Organic Plant Breeding

Darbības mērķi:

- Nodrošināt iespējas diskusijām, apmainīties ar zināšanām un pieredzi par bioloģisko selekciju un sēklkopību
- veicināt un atbalstīt bioloģiskās selekcijas programmas
- nodrošināt neatkarīgu un kompetentu ekspertīzi projektu izvērtēšanā

ECO –PB darbības principi

- IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) biedrs
- Darbība saskaņota ar IFOAM pamatprasībām un standartiem un ES regulām

Uzdevumi

- Rīkot sanāksmes par bioloģisko selekciju
- Iekārtot šķirņu pārbaudes izmēģinājumus pētījumus graudaugiem un dārzeniem dažādās ES valstīs un
- Izstrādāt zinātniskus projektus par bioloģisko selekciju un sēklkopību

7. Eiropas (ECO –PB) darba grupas sanāksme par bioloģisko sēklkopību Briselē 9.-10.oktobris 2013.g.

- >50 dalībnieku no 18 valstīm

Darba kārtība:

- Katras valsts atskaite par esošo situāciju valstī un izmaiņām
- Selekcijas un sēklkopības kompāniju tālākās perspektīvas
- Perspektīvas bioloģisko lauksaimnieku organizācijām
- Konvencionāli audzētas sēklas pilnīga nomaiņa ar bioloģiskas izcelsmes sēklu

Atziņas

- Visu nosaka pieprasījums un piedāvājums (sēklu ražošanas apjomi)
 - Katrai valstij un lauksaimniekam piemērotas šķirnes: selekcija, šķirņu izvērtējums, sēklkopība
 - Jautājums par kopējo ES datu bāzi
- KWS - kviešu , miežu, rudzu selekcija
- Vitalis – kartupeļu selekcija un sēklkopība

Rekomendācijas

Galvenais mērķis: nodrošināt, lai bioloģiskais produkts sāktos no bioloģiskas sēklas vai veģetatīvi pavairojamā materiāla

Palielināt bioloģisko sēklu ražošanas apjomu

Dalībvalstīm jānodrošina ne bioloģiskas izcelsmes sēklas lietošanas samazināšanu par 50% tuvākajos 5 gados un veģetatīvā pavairojamā samazināšanu 50% tuvākajos 10 gados.

Rekomendācijas

- Jāizveido lauksaimniecības kultūru saraksts, kam tiek atļauta nebioloģiskas izcelsmes sēklas lietošana
- Saraksta izveidošanā jāiesaista zemnieki, sēklkopības kompānijas, sertifikācijas institūcijas un citi konsultanti
- Izveidot vienota stila datubāzi, ko varētu izmantot katrā valstī
- Izskatīt jautājumu par bioloģiskās sēklas sertifikāciju

Paldies par uzmanību!

